

DR. ALFRED FUCHS:
AUTORITA PAPEŽSKÁ.
(Z chystané knihy »Novější politika kurie«.)

Ani politický význam papežův, ani jeho funkce suverénní nejsou odlučitelné od jeho hierarchického postavení v církvi katolické, ať se již jedná o papeže, jakožto o římského biskupa anebo jako o nejvyšší věroučnou autoritu v církvi. Neběží nám o to, abychom seznamovali čtenáře s bohoslovným podkladem této autority. Po stránce sociologické bychom chtěli říci pouze toto: Weber dělí autoritu na charismatickou, legální a účelovou. Autoritou charismatickou nazývá takovou autoritu, jež je závislá na vlastnostech osobních, na vůdcovském daru (charisma — milost), autoritou legální nazývá takovou autoritu, která jest odvozena ze zákonů, autoritou účelovou nazývá pak takovou, která vyplývá z prosté účelnosti díla, protože má-li být jakékoli dílo dokončeno, musí někdo poroučet a někdo poslouchat. Papežova autorita se nezakládá na vlastnostech osobních, nýbrž na objektivním principu. V tomto smyslu tedy papež není charismatikem, jako jsou jimi světcí nebo proroci. Mínilo-li ovšem charismatem metafysické, theologické pojmy, na nichž je církev založena, pak ovšem bychom mohli po stránce sociologické, nikoli však theologické, nazývat i autoritu papežovu autoritou charismatickou. Rozumí se podstatně samo sebou, že žádná z těchto autorit se nevyskytuje sama o sobě a také autorita papežova obsahuje jak prvky osobní, tak i prvky účelové. Čistý typ té nebo oné autority se vyskytuje jen v sociologii, ne však v životě.

V těchto úvodních kapitolách budeme se dále zabývatí mnoho obřady. Obřady v některých případech v církvi nemají významu pouze symbolického, nebo deklaratorního, nýbrž mají význam přímo konstitutivní. Po stránce sociologické bychom upozornili na zajímavý názor prof. Kallába, který srovnává obřady v náboženství po psychologické a sociologické stránce s hesly v politice. Heslo v politice jest pregnantní formulkou, která soustřeďuje lidi za stejným cílem. Při tom však jest každé politické heslo dosti mnohoznačné, aby si každý do něho při stejné formě mohl vložití svoje osobní přání a tužby. Podobnou koncentrační funkci vykonávají obřady v církvích. Kromě obecného úmyslu církve může každý ještě je aplikovati na svůj dočasný duševní stav. V tom smyslu praví sv. František Sáleský, že v růženci nemá se ani jediný Zdrávas shodovati se Zdrávasem předchozím. Obřady se vyvinuly z úkonů všední praxe, jež ustrnuly a staly se aktem modlitebním. Co jedné generaci bylo prací, stává se druhé generaci modlitbou. Tím okamžikem, kdy kardinál přijme volbu za papeže, obrží plnou moc nejvyšší autority církevní po stránce jurisdikční. Kdyby však neměl biskupského svěcení, nemohl by ani bítmovati, ani světití kněží, protože tyto funkce nezávisejí na jurisdikci, nýbrž na svěcení. Kdyby byl za papeže zvolen laik, což jest theoreticky možné, nemohl by konati kněžských funkcí, třeba jurisdikčně byl nabytí plnosti práv. V církvi katolické v celém církevním právu jdou souběžně dva systémy: právo Boží a právo lidské. Ustanovení, vyplývající z práva Božího, odvozují se od výroků Kristových a ze zjevení vůbec. Na těchto ustanoveních ani papež nemůže ničeho měniti. Právo lidské jest pak pozitivní právní řád, jenž se může měniti a v němž papež je nejvyšším zákonodárcem. Řekli jsme již, že theoreticky může býti papežem i laik. Prakticky ovšem volí se papež jen z kardinálského kollegia. Jest dále známo, že většina papežů byli Italové. Poslední papež Neital byl Nizozemec Hadrián VI. (1523). Proč kardinálové volí pravidelně Itala, má předně důvod v tradici Říma. Papežská kurie zdědila jistě po této stránce nejlepší tradice italského národa. Dokud papež byl vězněm vatikánským, byl vzájemný vztah s velikou péčí vybalancován tak, aby byl oběma stranám snesitelný a aby Itálie neměla snad důvodů k dalšímu zasahování do svobody papežovy. Dnes, po rozřešení římské otázky tento důvod vlastně odpadá. Ačkoli by se zdálo, že rozřešením římské otázky italianisace kurie vyvrcholuje, není tomu tak. Právě proto, že nastalo zvýšené nebezpečí, zvýšila se také obrana u zahraničních katolíků, kteří dnes naléhají na větší zmezínárodnění papežské

kurie a jistě ho také dosáhnou, jak nasvědčují již dnes některé symptomy. Byly vysloveny domněnky, že papežství stane se exponentem Itálie. Zdá se však, že tomu tak nebude. Jest vidět, jak energicky odmítl papež parlamentní a senátní řeč Mussoliniho provádějící ratifikaci, v níž projevil Duce jiné názory na suverenitu církve, než má kurie. Mimo to nesmíme zapomínat, že jeden z hlavních cílů Vatikánu jest alespoň částečné sjednocení s pravoslavnými. Již proto nesmí být kurie exponentem Itálie na Balkáně, jak uvidíme ještě níže podrobněji. Také energický projev Pia XI. ve prospěch jiho-tyrolských Němců v nedávné allokuci nasvědčuje tomu, že kurie si chce zachovat svoji samostatnost vůči Itálii, aby nebyla nijak ohrožena universalita církve. Dojde jistě také k většímu zmezinárodnění kardinálského kollegia, takže italianita papežů v budoucnosti se jeví řadě kurialistů již dnes problematickou. Často se vyskytuje proti italianitě papežů také námitka rázu spíše věroučného. Podle církevního učení jest papež volen na základě přispění Ducha Svatého, ježto Bůh nikdy neopustí své církve. Jak jest s tímto zaslíbením možno srovnati vylučnou papabilitu Italů? Apologetové odpovídají, že se tyto světské ohledy s metafysickým systémem nevyklučují, ježto církev, jež chce působiti na tomto světě, musí hledati takové formy, aby její působení nebylo předem znemožněno a to se nevyklučuje ani s učením o jejím božském poslání a o stálé Božské pomoci. Opět tu nacházíme to, s čím se setkáváme tak často, s energickou snahou vpraviti požadavky Absolutna v pozemskou relativnost, tvořiti zemskou věčnost.

Po svém zvolení přijme kardinál nové jméno, kterého chce užívati jako papež. Podle jména, které přijímá, soudívá se, jaký asi bude jeho režim. Když nynější papež přijal jméno Pius XI., soudilo se, že chce pokračovati v tradicích Pia X., který byl především papežem náboženským a v druhé řadě teprve politikem. Jak však takoveto kombinace mohou klamati, ukazuje nejlépe osobnost dnešního papeže. Pius XI., který jest nesporně jeden z největších papežů, kteří kdy seděli na kathedře Petrově, jest duchem v pravdě universálním. Jest nejenom alpinistou-sportovcem, ale i filosofem, politikem, diplomatem a především ovšem knězem a horlivým podporovatelem každé missie a každého apoštolátu. Po svém zvolení svlékne papež roucho kardinálské a obleče daleko jednodušší oblek papežský. Jest to jeden z nejpůsobivějších dojmů při papežských ceremoniích: papež ve svém skvělém komonstvu uprostřed zářících uniforem a fialových rouch prelátů jej obklopujících jest oblečen naprosto jednoduše. Obyčejným oblekem papežovým jest bílá klerika s malou pelerinkou a s rukávci, tedy s těmi odznaky, kterým se u nás říká »expositorium canonicale« a »synodalie«. Jsou to odznaky duchovní správy. Klerika jest přepásána hedvábnou stuhou (cingulum), na jejímž konci bývá zlaté třepení a vyšit papežský znak. K tomu nosí papež červené střevíce s vyšitým křížem. Na krku má jednoduchý náprsní kříž biskupský, na ruce prsten, nikoli pečetní »rybářský«, na hlavě bílou čepičku, zvanou »soli Deo«, která se tak nazývá proto, že jest snímána toliko když jest Nejsvětější Svátost na oltáři. Při slavnostních audiencích nosí papež červenou uzavřenou pláštěnku (mozettu), olemovanou bílou kožešinkou. K tomu nosí štolu širokou s papežským znakem. Tato štolá nebývá ve všech liturgických barvách v církvi obvyklých, nýbrž bývá toliko červená nebo bílá. Bílá štolá se nosí v určité dny církevního roku. Na hlavě nosívá papež venku klobouk červené barvy se stuhou zlatě vyšitou a tmavočervený plášť zlatě olemovaný. Někdy nosívají papežové na hlavě t. zv. camauro, t. j. tmavočervenou kulatou kápi, olemovanou bílou kožešinou. Jakmile jest papež zvolen, oznámí to děkan kardinálů-jáhnů shromážděnému římskému lidu, načež papež udělí »Urbi et Orbi« požehnání. Po zabrání církevního státu udělovali papežové toto požehnání toliko z vnitřního balkonu Loggie delle Benedizioni, nynější papež však udělil toto požehnání s balkonu vnějšího a rozumí se samo sebou, že toto gesto bylo interpretováno i politicky. Několik dní po volbě koná se korunovace, která papeži ničeho nepřidá na jeho moci duchovní, ale jest manifestací jeho panství nad kráľy a knížaty světskými a proto také koruna jeho jest trojnásobná — tiara. Jest zvykem, že papež, dokud není korunován, nevydává bully, nýbrž toliko brevia. Korunovací také bývá označován počátek pontifikátu. Chceme se zmíniti na tomto místě o zajímavé tradici t. zv. prorocství Pseudomalachiášova, hlavně

proto, že při papežských volbách bývá často v novinách připomínána. Existuje totiž ze středověku prorocství, které ovšem není věcí víry, nýbrž toliko zajímavou legendou, podle níž všichni papežové přísti jsou označeni zvláštními přívlastky, které je mají charakterisovati. Lze říci, že tyto přívlastky se z největší části shodují, ovšem některé z nich musí býti interpretovány. U posledních papežů vypadají tato epitheta takto: Pius IX. má přívlastek »Crux de cruce: Kříž z kříže«. Vykládalo se to tak, že tento papež tím, že byl zbaven svého území, byl nucen nésti těžký kříž a že tento kříž mu nastrojila savojská dynastie, která, jak známo, má kříž ve znaku. Lev XIII. měl epitheton »Lumen de coelo: Světlo z nebes«, což se vykládá dvojím způsobem: Jednak jest to aplikováno na vynikající duševní vlastnosti tohoto papeže, který vlastně byl tvůrcem novodobé kurie, jednak jest to interpretováno rodinným znakem hrabat Pecci, z nichž pocházel Lev XIII. a kteří měli ve znaku kometu. Pius X. nastoupil s označením »Ignis ardens: Oheň hořící«, což jest vykládáno jeho známou náboženskou horlivostí a pak také energickým bojem proti modernismu. Nápadně se shoduje epitheton papeže Benedikta XV., který má přívlastek »Religio depopulata: Vylidněné náboženství«. Jest to papež, který přišel do světové války. Nynější papež má epitheton »Fides inpepida: Víra neohrožená«. Epitheta dalších přístích papežů jsou: »Pastor angelicus: Andělský Pastýř«, »Pastor et Nauta: Pastýř a Lodník«, »Flos florum: Květ květů«, »De medietate luneae: Z úplňku měsíce«, »De labore solis: Z práce slunečné«, »De gloria olivae: Ze slávy olivy«. Poslední papež pak bude se nazývati »Petrus Romanus«. Za jeho pontifikátu bude podle této legendy zničen Řím a to tak, že nejdříve bude se zemí srovnáno Kolosseum. Pak bude zničen Jerusaleým, načež nastane konec světa a poslední soud. Podle této tradice by tedy do konce světa mělo býti již jen šest papežů. Rozumí se samo sebou, že tato eschatologická tradice vždy lákala fantasii spisovatelů a básníků. Jeden z nejkrásnějších románů jest román Bensonův »Pán světa«, líčící tyto poslední chvíle města a světa. Při této příležitosti bychom chtěli upozorniti, jak i tu souvisí křesťanská tradice s tradicí antickou, jak osud Kolossea jest spínán »teste David cum Sybilla« s osudem křesťanstva. Evropská kultura, jež jest v podstatě synthesou antiky a křesťanství, jest do značné míry dílem katolictví, jež se cítí ovšem za tuto kulturní synthesu spoluodpovědno. Krásně a monumentálně jest to vyjádřeno ve verších Byronovy »Childe-Haroldovy pouti«:

»Řím trvá, dokud Kolosseum stojí,
až klesne Kolosseum, zajde Řím.
A s Římem padne svět!« – To z vlasti mojí
všem chodcům přístlým bylo příslovím,
již v Sasů věk, jenž nám je prastarým!

A ty, o prostý, vážný, vznešený
všech světců oltáři, všech bohů chráme,
i Jovišem i Kristem svěcený
ty trváš dál, když vše kol v prach se láme!«

Suverenita papežova podle názoru kurialistů nevyplývá snad z toho, že jest papež suverénem nad Città del Vaticano. Jeho mezinárodní praerogativy nejsou vázány na territorium, podobně asi jako praerogativy Svazu Národů. Territorium papežovým jest celý katolický svět a jeho suverenita vyplývá jediné z toho, že jest hlavou Obecné církve, která jest podle svého právního učení »societas perfecta«. Proto také byla velmi prudce odmítnuta papežem slova Mussoliniho, že církev nemá v Itálii suverenity, že papež je suverenní jenom v »Città del Vaticano«. Suverenita církve vyplývá podle katolického učení z jejího božského poslání a territorium a ostatní praerogativy mají jen ten účel, aby tuto duchovní suverenitu světu viditelně manifestovaly. Tím také odůvodnil Pius XI., proč při sjednávání Lateránských dohod se spokojil territoriem tak malým a proč plně neuplatňoval reparačních požadavků vůči Itálii, ani nežádal me-

zinárodních garancí. Papež neodvozuje své suverenity z Lateránských smluv, jako pro kurii nikdy ovšem nevyplývala práva papežova z garančního zákona.

Podle italského práva jest osoba papežova inviolabilní, exterritoriální, papež jest neodpovědný, má lokální a reální imunity a je ve svém území nejvyšším soudcem i zákonodárcem. Má právo aktivního i pasivního diplomatického zastoupení, má právo na vlastní vojsko, uděluje šlechtictví i řády a v mezinárodním styku náleží mu tituly suverénů. (Za sporu o ostrovy Karolinské, v nichž papež Lev XIII. jak známo zprostředkoval, byl Bismarckem osloven: »Sire!«) Z papežských vojsk zbyly dnes již jenom gardy. Papežské gardy jsou tyto: Šlechtická garda, švýcarská garda, palatinská milice, papežští četníci. Šlechtická garda má skvělou uniformu podobnou uniformám francouzské gardové kavalerie s helmami a chocholy, švýcarská garda má pestrou uniformu středověkých lancknechtů s halapartnami, palatinská milice, jež se rekrutuje z občanských kruhů římských dobrovolně, na způsob našich »Ozbrojených jednot«, má uniformu předválečných infanterií, kdežto papežští četníci mají uniformy napoleonské s medvědicemi. Papež těmito zbytky vojsk manifestuje svoje suverenní práva a dodává svému vystupování značné skvělosti, ježto tyto uniformy jsou barevně velmi působivé. O uniformě švýcarských gardistů se tvrdí, že ji navrhoval Michel Angelo. Okolnost pak, že na papežských uniformách zanechaly všechny věky svoje stopy, ukazuje světu, kterak jest Řím povznesen nad čas a jeho změny — Roma arterna. Řády a vyznamenání, jež papež uděluje, jsou tyto: Řád Kristův a řád Zlaté ostruhy, ke kterýmžto oběma nejvyšším řádům náleží řetěz, koruna a kříž, řád Piův na modré stuze s červenými okraji. Tyto řády, které se vyvinuly jako řády všech států buď z původních skutečných rytířských kollegií nebo jejich napodobením, mají velkokříže, komtury s hvězdou a bez hvězdy a rytíře. Dále jest řád svatého Sylvestra na červené stuze s černým okrajem, pak jsou vyznamenání »Pro Ecclesia et Pontifice« a »Bene merenti«. Papež jest dále velmistrem řádu Božího Hrobu, ale propůjčuje jej latinský patriarcha jerusalémský. Tento řád mohou dostat i dámy. Kancléřem tohoto řádu jest pro celý svět Čechoslovák — dr. Rueckl. K vyšším řádům náleží také uniforma podobná uniformám diplomatů. Dále jsou s řády spojeny tituly cavaliere a commendatore. Mimo to uděluje papež tituly šlechtické a to titul baronský, hraběcí a titul markýze. Biskupové, kteří jsou trůnními assistenty, jsou falckrabaty neboli římskými hrabaty. V Římě existuje dvojí šlechta rodová: královská (bílá), papežská (černá). Nejvyšší šlechtické dvorní funkce ve Vatikáně mají příslušníci dvou rodů z renesance známých Colonna a Orsini. O rodu Orsini jest známo, že naši Rožmberkové snažili se dokazovat, že jsou s tímto rodem spřízněni a dodnes existují v Rakousku hrabata Rosenberg-Orsini, kteří mají ve svých tradicích, že jsou potomky pánů z Růže. Po rozřešení římské otázky, kdy papež se stal suverénem se všemi attributy, byly v některých státech (v Německu a ve Švýcarsku) řešeny otázky, zda bude možno nadále přijímati papežské řády, protože se stávají nyní řády cizího suveréna. Ve Švýcarsku byla také nadhozena otázka, zda mohou nadále Švýcaři sloužiti v papežské gardě, když se papež stal suverénem. Tyto otázky jsou ovšem více méně theoretické. Katolíci na ně odpovídají tak, že papež není pro ně suverénem cizím, ježto, jak řečeno, jeho atributy pro ně nevyplývají z fakt státoprávních, nýbrž z důvodů dogmatických. Dále uděluje papež tituly komoří světských i duchovních. O komořích duchovních budeme jednati v kapitole o prelaturách. Komoří světští jsou několikaletí, podle toho zda mají funkci skutečnou, zda jsou přespočetní, či jenom titulární. Liší se nepatrnými detaily na uniformách. Nazývají se Komoří pláště a meče, Camerieri di Cappa e Spada. Jejich dvorní uniforma je ministerská, černá se zlatem, jejich uniforma salonní je červená, uniforma parádní jest španělský kroj s okružím, pláštěnkou a kordem. Právě těchto dnů byl ponejprv jmenován příslušník československého státu takovýmto laickým komořím »di Cappa e Spada« — totiž dr. Rueckl. Až dosud byl Vatikán pro tyto dvorní hodnosti vůči příslušníkům našeho státu uzavřen. Lze vůbec říci, že Svatá Stolice bývá v této věci velmi rezervovaná. Papežské šlechtictví uděluje státní sekretariát ve funkci papežského ministerského předsednictva, titul papežských komoří uděluje majordomát. Po rozřešení římské otázky razí papež zase mince, vydává poštovní známky, vykonává pravomoc soudní, atd.

Jakmile papež učiní krok ze svých soukromých komnat, stává se zajatcem etikety. Jeho úřední

byt jest v II. poschodí v Cortile San Damaso nad bytem kardinála státního sekretáře. Za papežskou barvu platí barva červená, papežská vlajka jest běložlutá. Červeně jsou vyčalouněny místnosti, v nichž se papež nejdéle ve dne zdržuje, totiž jeho knihovna, kde přijímá soukromé audience. Mimo audience dlí ve třetím poschodí, kdež bydlí spolu se svými tajnými kaplany. Největší část jeho dne zaujímají audience, jež ustávají toliko na neděle a svátky. Tento audienční ceremonie podléhá dvěma prelátům, o nichž bude řeč, až budeme mluvit o prelaturách. Jsou to papežský majordomus, kterýžto úřad však prý má nyní býti zrušen a Maestro di Camera. Tito dva preláti, první z nich ve fialové mantelettě a druhý ve fialovém mantellonu vždy papeže doprovázejí. Kdo se hlásí k audienci u papeže a obdrží její povolení »bigliettem«, jež se mu doručí do bytu, projde řadou skvělých sálů, většinou renesančních. První z nich jest mramorová Sala Clementina, v níž jsou na stráži švýcarští gardisté. V druhém sále konají službu červeným hedvábím oděni sedarii, služebníci, kteří při slavnostních příležitostech nosí nosítka s papežem t. zv. Sedia gestatoria. Tam jest odebrána návštěvníkovi garderoba. Páni musí se před papežem objevit ve fraku s černou kravatou a s černou vestou, dámy v černém dlouhém obleku s rukávy a na hlavě musí míti krajkový šáteček. Kdo má papežské řády, má je při audienci míti na sobě. V dalším sále jsou papežští četníci. Až do tohoto sálu směřjí ti, kdož tvoří doprovod návštěvníkův. Pak následuje sál gardy palatinské, načež doprovodí návštěvníka do krásného gobelinového sálu, kdež čeká na svůj turnus. Jest to sál tak zvaných dveřníků čili bussolanti. Další sál jest sál šlechtické gardy, po němž následuje trůnní sál, kdež konají službu dva čestní komoří, jeden světský a jeden duchovní. Z této místnosti odvedou návštěvníka dva tajní komoří, zase jeden kněz a jeden laik a doprovodí jej do tak zv. Sala del tronetto, Sál malého trůnu, který jest předsíní papežovy knihovny. Papež se oslovuje »Svatý otcé«, »Vaše Svatosti«. Jeho Svatost a Svatý Otec se však říká toliko o živém papeži, nikoli o papežích zesnulých, proti čemuž i katolický tisk často chybuje. Rozumí se, že se papež oslovuje vždy jen ve třetí osobě. Z titulů, jež papež používá sám, jest nejčastější starořímský název Pontifex Maximus. Jinak nazývá sebe sám také Dominus Apostolicus, Sanctissimus Dominus Noster. Řehoř Veliký zavedl krásný biblický titul Servus servorum Dei. Z jiných titulů papežových uvádíme: Vicarius Christi, Successor Principis Apostolorum, Catholicae Ecclesiae Episcopus. Biskupy oslovuje papež titulem Ctíhodní Bratří. Jde-li o audience důvěrné, jest možno nalézt k papeži ovšem i cestu kratší, než jest tato ceremoniální cesta, jež má manifestovat význam papežské hodnosti. Papež obyčejně celebruje mši svatou denně před sedmou hodinou ranní, načež je přítomen mši, kterou slouží jeden z jeho tajných kaplanů. Nedává nikdy oficiálních hostin nanejvýš, když vysvětlí nějakého biskupa osobně, po obřadech vezme si s ním zákusek, při čemž je stůl papežův oddělen od stolu ostatních hostí. Jinak lze však říci, že téměř nikdo nikdy neviděl papeže jíst. Vypravuje se, že jedině Antonín Cyrill Stojan, když přivedl k papeži Benediktu XV. hanácké processí s obvyklými dary koláčů a slivovice, přiměl svojí srdečnou hanáckou prostotou ke zděšení všech dvořanů přísného, formalistního diplomata na papežském trůně, Benedikta XV., že si vzal hned kousek koláče. Oficiální hostiny diplomatům dává kardinál státní sekretář. On také přijímá pozvání ku podobným příležitostem. Hned po mši svaté přijímá papež návštěvu kardinála státního sekretáře, jenž mu referuje o církevně-politické situaci v celém světě. Dva dny v týdnu přijímá kardinál státní sekretář diplomaty sám a v tyto dny přijímá papež substituta pro řádné záležitosti církevní a sekretáře Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti. Mimo to mají svůj turnus jednou za týden nebo jednou za 14 dní kardinálové-prefekti Kongregací anebo jejich sekretáři. Časem přijímá papež diplomaty pověřené u svého dvora. Mimo to jsou povinni se ukázati u papeže biskupové, apoštolští administrátoři, apoštolští prefekti a apoštolští vikáři, když navštíví Řím a to dvakrát, při příjezdu a při odjezdu. Uvážíme-li, že na světě počet biskupů a podobných hodnostářů jde do set, znamená to několik návštěv denně. Tutěž povinnost mají ovšem i nunciové. Kromě těchto audiencí soukromých, rozeznávají se audience slavnostní, speciální a kolektivní. Audience slavnostní dává papež diplomatům, kteří odevzdávají svoje pověřující listiny, nebo významným skupinám poutníků v trůnním sále, oděni mozettou a štolou červenou nebo — od Bílé Soboty až do prvních Nešpor Bílé Neděle — štolou bílou. Audience speciální se poskytují osobám

o církev zasloužilým. 3—5 takovýchto osobností jest rozestaveno každý po jednom do papežských sálů a papež v každém z nich osloví návštěvníka a udělí mu obyčejně apoštolské požehnání. Konečně jsou audience obecné, pro ty, kdož chtějí papeže toliko viděti. Konají se tak, že papež projde všemi sály kolem klečícího zástupu poutníků a žehná. Odpoledne věnují papežové procházce nebo projíždce vatikánskými zahradami a k večeru začínají audience znovu. Vedle ložnice papežovy spí jeho zpovědník, ježto papež jako soukromá osoba jest podroben hříchům jako každý jiný křesťan. Vidíme tu přesné odlišování mezi osobou a úřadem, jež jest pro katolictví tak charakteristické. Papežova zpověď jest stejná jako u každého jiného věřícího. Liší se od ní toliko tím, že zpovědník při ní nesedí, nýbrž stojí a že absoluční formule neobsahuje zproštění církevních trestů, kterými papež disponuje sám.

O papeži jakožto římském biskupovi a primasovi celé církve jest třeba říci také několik slov: Může se i prakticky státi, že jest papežem zvolen někdo, kdo nemá biskupského svěcení, protože kardinálové-jáhnové bývají co do svěcení pouze kněží. Stane-li se takový kardinál-jáhen papežem, musí být ihned vysvěcen na biskupa. Na rozdíl od ostatních biskupů má papež některá liturgická privilegia, celkem nedůležitá. Neužívá ve slavnostních mších všech liturgických barev, nýbrž toliko červené a bílé. V tichých mších však používá týchž barev jako každý biskup jiný, vyjma černou. Má o dvě roucha víc, než arcibiskupové a to faldu a fanon. Falda jest dlouhá bílá vlečka připínaná k albě a fanon jest červený zlatě pruhovaný hedvábný přehoz, který se nosí na mešním ornátě. Dále má na albě zlaté cingulum a na něm malou torbu, podobnou jako nosí kněží pravoslavní. V papežském rituálu zbylo vůbec leccos z východního ritu a tyto zbytky východního ritu jsou slavnostně zdůrazňovány na znamení snah o sjednocení církvi. Proto má papež při slavné mši vedle latinských jáhnů a podjáhnu také jáhna a podjáhna řeckého, kteří čtou řecky evangelium a epištolu. Papežská Cappa magna má podobu pluvíálu bohatě zlatem krumplovaného. Papežským privilegiem jest dále rovná, nikoli zahnutá berla s řeckým křížem, tak zv. ferula a nosítka, sedia gestatoria. Tiaru nenosí papež u oltáře, nýbrž toliko na cestě k oltáři, protože jest znakem moci světské, nikoli duchovní. Papež užívá biskupské mitry. Má mitru trojí, jako každý jiný biskup: drahocennou (pretiosa), zlatou a bílou. Tato bílá mitra liší se od obyčejné bílé mitry biskupské tím, že jest stříbrná, kdežto ostatní biskupové používají jenom mitry hedvábné. Tiaru má papež také ve svém znaku. Tiary ve znaku, nikoli ovšem ve skutečnosti smí také používati patriarcha lisabonský, jenž má mezi jiným i to privilegium, že smí v malém měřítku co do své suity napodobovati papežský dvůr. Papežův biskupský prsten, kterého se však neužívá při obřadech, jest prsten pečetní. Tento prsten nemá veliké hmotné ceny a na jeho kameni jest vyryt apoštol Petr, jak hází síť. Proto se tento prsten nazývá prstenem rybářským. Dnes se jím již nepečetí. Další papežskou zvláštností jsou vějíře z pavích per, jež jsou za ním neseny v processí. Vlastní biskupskou katedrálou papežovou není však kostel svatého Petra ve Vatikáně, nýbrž kostel svatého Jana v Lateráně, který má titul: »Sacrosancta Lateranensis Ecclesia omnium Urbis et Orbis Ecclesiarum Mater et Caput«. »Svatosvatý chrám Lateránský matka a hlava všech chrámů v Městě a na světě.« Proto také byl při smlouvách o rozřešení římské otázky zvolen palác při basilice Lateránské. Při slově »basilika« musíme míti na mysli, že slovem basilika nevyrozumívá se vždy kostel stavěný ve slohu starokřesťanských basilik. Titul »basilika« mají staré chrámy v Římě a z nichž čtyři jsou t. zv. Basiliky Větší. (Laterán, Svatý Petr, Sta. Maria Maggiore, St. Paolo fuori.) Jinak však může papež uděliti svatyním zvláště významným titul papežské basiliky Menší, s čímž je spojeno právo užívati papežského znaku a některá privilegia liturgická. Nedávno byl povýšen na Basiliku Menší chrám velehradský, což jest pokládáno za doklad, že papež připisuje velehradskému hnutí v našem státě veliký význam pro otázku sjednocení církvi. Mohou tedy být basiliky co do architektury (jako jest chrám karlínský nebo smíchovský), ale při tom mohou být obyčejnými farními kostely. Staré basiliky římské jsou ovšem basilikami i co do architektury. Dnes jest správcem Archibasiliky Lateránské kardinál vikář. Mezi biskupská privilegia papežova náleží dále tak zv. affectatio manus. Kdyby totiž papež udělil někomu toliko nižší svěcení, pak nesmí nikdo, než zase papež uděliti tomuto klerikovi další stupně, z úcty k papežskému vzkládání rukou. Chceme stručně vylíčiti průvod, v němž se papež bere k slavnostním bohoslužbám, protože

je dobrým obrazem církevní hierarchie. Poznamenáváme, že ve všech církevních průvodech jdou nejdříve nejnižší. To platí o venkovském pohřbu, který zahajuje ministrant právě tak jako o papežském průvodu, či o procesi božítělovém, kde kněz nesoucí Nejsvětější Svátost jde naposled. Vůbec jest hierarchický pořádek velmi logicky vybudován. Při nešporách na vsi sedí na židli kaplan a na schůdkách ministranti právě tak, jako sedí u stupňů trůnu biskupova kanovníci a u stupňů trůnu papežova kardinálové. Hierarchie jest vybudována podle obrazu pyramidy. Papežský průvod zahajuje ceremonát, po němž následují advokáti a prokurátoři pověřeni u papežských soudů. Pak následuje papežský zpovědník v řeholním černém obleku Servitů spolu s papežským kazatelem, jímž jest kapucín, mající sandály na bosých nohou. Pak jdou prokurátoři žebravých řádů a papežský zlatník se strážcem tiary. Tiaru nese za ním papežský kaplan obklopený dvěma švýcarskými gardisty. Ostatní tajní kaplani papežovi nesou mitry. Tito tajní kaplani jsou oděni červeně, ale červeně jejich roucha je jiná, než červeně kardinálská. Mají na sobě mantellony, které budou níže popsány v kapitole o prelaturách. Za nimi následují mazzieri, nesoucí obřadní hole, v černě fialové uniformě španělské. Za nimi jde papežský komoří v červené kappě. Další oddíl tvoří papežští kaplani, tajní kaplani a klerici v červených mantellonech. Pak jdou konsistorní advokáti oděni černými hedvábnými sutanami a sametovými plášti. Následují čestní komoří, přespočetní komoří a tajní komoří v červených mantellonech. Za nimi jde chor sixtinské kaple ve fialových klerikách a v kottách. (Krajkové roucho na způsob rochetty, jenomže kratší a přiléhavé.) Na znamení své chorální funkce nesou tito zpěváci na rukou almuce. (Kožíšky s ocásky — odznak chorálních funkcionářů. S tímto rouchem bývá znázornován svatý Jan Nepomucký.) Za chorem sixtinským jsou preláti votanti Signatury a preláti klerikové apoštolské komory, jakož i Uditoři Roty. Jsou oblečeni fialově a mají kotty i rochetty. Pak následuje tak zv. Magister Sacri Palatii, jímž jest Dominikán. (Dvorní theolog.) Za nimi jdou dva papežští tajní kaplani opět nesoucí mitru a papežští komoří di cappa e spada. Potom jest v průvodu přestávka. Druhou liturgickou část průvodu zahajuje auditor Roty oblečený v tunicellu subdiakona a nese papežský processionální kříž. Jest obklopen akolythy, kteří nesou kaditelnici, lodičku a sedm svícňů. Pak následují dva papežští dveřníci. Za nimi jde latinský podjáhěn oltáře a po jeho boku jde řecký jáhen a řecký podjáhěn. Pak jdou zpovědníci katedrály svatopetrské v mešních kasulích, za nimi pak infulovaní opatí v bílých pluvíalech a bílých mitrách a za opaty biskupové, arcibiskupové a patriarchové rovněž v pluvíalech a v mitrách. Orientální biskupové mají místo miter zlaté koruny. Pak následuje kardinálské kollegium. Nejdříve jdou kardinálové jáhni v hedvábných mitrách a v dalmatikách, pak kardinálové kněží v kasulích a kardinálové biskupové v pluvíalech. Za nimi jde kníže asistent papežského trůnu a dva červeně oděni ceremonáři v kottách. Pak jde kardinál jáhen oltáře v dalmatice a kardinál presbyter assistens v pluvíálu. Za ním jde plukovník švýcarské gardy ve zlatém brnění s přílbou, štáb šlechtické gardy a konečně Sedia gestatoria s papežem, která jest obklopena 12 sediarii v červené livreji. Nebesa drží preláti referendáři Signatury. Dva tajní komoří nesou za papežem známé charakteristické vějíře a švýcarští gardisté s tasenými meči a v brnění obklopují papeže. Po dobu průvodu hrají papežští hudebníci v arkádách na stříbrné polnice papežský pochod. Za papežem jde děkan Roty s papežovou mitrou provázen dvěma tajnými komořími, pak tak zv. prelati di fiochetti, apoštolští protonotáři, generálové řádů, dva Švýcaři. Průvod uzavírá kardinál arcikněz basiliky svatopetrské, jenž vychází papeži na práh chrámu vstříc.

Kromě pravomoci jurisdikční a čestných práv vyplývajících z primátu v církvi (o němž nepochybují ani episkopální církve nekatolické), jest papež nejvyšší učitelskou autoritou ve věcech víry a mravů. Neomylnost věroučnou má však toliko když mluví ex cathedra, když formuluje nové dogma. Nová dogmata se formulují tehdy, když nějaká věroučná these se stane spornou a kdy musí papež rozhodnout, co jest věrou katolické církve. Proto na příklad dogma o tom, že Panna Maria není obtížena hříchem dědičným, bylo vyhlášeno až r. 1854, ačkoli v tuto její vlastnost věří i pravoslavní. Do té doby však tato these nebyla popírána. Tato věroučná moc opírá se jednak o Kristova slova pronesená k apoštolu Petrovi, o nejvyšší moc svazovací a rozsvazovací a o slovo Kristovo, že zůstane

se svými apoštoly po všechny dny až do skonání světa. Apoštolové zemřeli, zbyl tu však jejich úřad. Není tedy možno, aby Kristus nechal svou církev v bludu ve věcech základních. Do kompetence papežovy náleží dále blahorečení a svatořečení. Autoritativně rozhoduje, kdo smí býti vzýván jako přítel Boží a kdo tak smí býti uctíván. Rozdíl jest v tom, že u blahoslavených se povoluje kult místní, kdežto u světců jest dovoleno a doporučeno jejich uctívání v celé církvi.

Podle církevního učení se vztahuje tato papežova moc na všechny pokřtěné, nejenom tedy na katolíky, což zvláště padá na váhu při novodobých sblížovacích pokusech mezi protestanty a katolíky, jak se jeví v protestantském hnutí liturgickém a ekumenickém. Po stránce jurisdikční jest papežova moc v církvi neomezená. Papeži podléhají tudíž zákony, správa, kázeň církevní, její ústava a dispense od předpisů. Papež jmenuje patriarchy, biskupy a kardinály a má právo je i sesaditi a vyznačuje jim pravomoc. Protože jest biskupem celé církve, není jeho římský biskupský úřad vázán na stabilitatem loci. Svoji vůli projevuje papež podle tradice takto: konstitucemi, encyklikami, chirografy, apoštolskými dopisy sub plumbo, motu proprio, brevy čili apoštolskými dopisy, dekrety jakožto oraculum vivae vocis, jednoduchými dopisy, biglietty, allokucemi, exhortami a kázáními. Papežské konstituce obsahují rozhodnutí ve věcech nauky nebo kázně. Obsahují-li rozhodnutí věroučná, nazývají se konstitucemi dogmatickými. Konstitucemi se dále svolávají koncily, upravuje se volba papežů, mění se kuriální ústava a konečně obsahují ustanovení o církevních trestech a o odpustcích. Jejich formou je bulla, totiž list opatřený pečeti. Blíže o formách těchto dopisů pojednáme v příslušných kapitolách o papežských kancelářích. Takovéto slavnostní dokumenty papež podepisuje obyčejně současně s kardinály přítomnými tomuto aktu, ale tyto podpisy nemají povahy kontrasignace, které papežský projev nepotřebuje. Bully bývají psány na hrubém tmavém pergamenu frakturou (bollatica) a začínají obyčejně takto: »Ego Pius Catholicae Ecclesiae Episcopus«. Jiným projevem vůle papežovy bývají okružní listy, encykliky. Bývají nadepsány: »Všem patriarchům, primasům, arcibiskupům, biskupům a místním ordinářům, kteří požívají míru a společenství se Svatou Stolicí«. Encykliky týkají se obyčejně nějaké obecné otázky, jež zajímá celou církev. Bývají zvláštní formou tištěny ve Vatikánské Polyglottě a reprodukovány v Aktech Sanctae Sedis a v Ordinariátních listech biskupů. Chirografy papežské pocházejí buď celé od papeže nebo bývají od něho alespoň podepisovány. Stylistic obstarává Sekretariát latinských dopisů. Apoštolské dopisy s pečeti, tedy bully, obsahují obyčejně jmenování kardinálů, biskupů, jimi se také zřizují a rozdělují církevní provincie. Začínají obyčejně: »Pius Episcopus, Servus servorum Dei«. Obyčejně jest listina podepsána i kardinálem-prefektem oné kongregace, jejíhož ressortu se věc týká. Místo zavěšené pečeti mívají dnes tyto Apostolicae litterae sub plumbo jenom razítko s obrazy svatých apoštolů Petra a Pavla a se jménem papežovým. Motu proprio týká se obyčejně věcí správních. Jím se zřizuje nová Kongregace, nová komise kardinálů pro studium nějaké otázky, jím ustanovuje se vynětí některých chrámů z biskupské pravomoci, zřizují se nové vědecké ústavy a akademie. Začínají obyčejně jménem papežovým a obsahují ke konci ustanovení, jimiž se ruší vše, co by tomu odporovalo. Apoštolské Breve (Apostolicae litterae) vyhotovuje Státní Sekretariát a to jeho pododdělení zvané Sekretariát papežských Brevií. Jest psáno na bílém pergamenu a jméno papežovo bývá předtištěno s formulí »Ad perpetuam rei memoriam«. Mají červenou pečeť s obrazem rybářského prstenu. Podepsáno bývá takto: Pius XI. Pont. Max. Současně je podepisuje kardinál státní sekretář nebo jeho zástupce. Brevem bývají jmenováni assistenti papežského trůnu, apoštolští protonotáři, domácí preláti. Breviemi zřizují se apoštolské vikariáty, dávají se dispense a různá zmocnění. Oraculum vivae vocis jest ústní rozkaz papežův daný kardinálovi týkající se ressortu Kongregace, jejímž je prefektem. O této formě bude blíže řeč v kapitole o kardinálech. Kardinál dá vyhotovit o své audienci autentický dokument, opatří jej svým podpisem a svou pečeti. Dekret začíná slovy »Ex audientia Sanctissimi« a jest promulgován jako papežský dekret. Jinou formou papežských projevů jsou prosté dopisy, epistolae, jež obsahují gratulace a jiné konvenční pozornosti adresované různým prelátům a duchovním ústavům, poděkování na holdovací projevy kongressů.

biskupských konferencí atd. Tyto dopisy papež podepisuje. Vyhotovuje je buď Sekretariát latinských dopisů, nebo Sekretariát dopisů knížatům. Biglietty jsou krátká oznámení o jmenování nejvyšších, vyšších a středních kuriálních úředníků. Jimi se oznamuje udělení kardinálského purpuru, prefektury nějaké Kongregace, protektorátu nad nějakým ústavem. Tyto Biglietty vyhotovuje Státní Sekretariát a podepisuje je kardinál státní sekretář. Papežské allokuce týkají se obyčejně aktuálních otázek církevních a bývají tištěny v Aktech Sanctae Sedis a v úřední části Osservatore Romano. Nepřímo projevuje papež svou vůli prostřednictvím kardinálů, kardinálů-legátů, patriarchů, primasů, arcibiskupů, biskupů, opatů, apoštolských vikářů, apoštolských prefektů, generálů a provinciálů řádů nebo Kongregací, jež vykonávají funkci vatikánských ministerstev. Tyto projevy vůle papežovy nabývají platnosti tři měsíce po uveřejnění v Aktech Sanctae Sedis, není-li jinak určeno.

DR. CLÉMENT HARAOUÍ:
AMERICKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

I.

Poučení starých.

Lidé jsou často sváděni k domnění, že je ohromný rozdíl mezi postavením Spojených Států na konci XVIII. století a postavením dnešní mocné Ameriky, tak jako se dlouho omylem myslelo, že francouzská revoluce způsobila naprostý zlom v tradicích francouzské politiky.

V obou případech utvořili si lidé takto domněnky naprosto nesouhlasící se skutečností. Pravdou jest, že všechny zřetelné rysy americké zahraniční politiky se projevují již značně dlouho, a že se pouze prohloubily. Je tu tedy americká tradice, která se projevuje s obzvláštní spojitostí. Závisí od samotného utváření a zeměpisné polohy země a neprodělala skoro žádných otřesů. Občas se může zdáti, že neodpovídá již zcela aktuálním zájmům moci, která se zázračně rozvila. Nicméně je ještě výhodou pro politiku Spojených Států to, čím se vysvětluje její stálost a dává porozumění smyslu amerického jednání a i v dosti veliké míře ji tušiti. A to právě bychom chtěli obzvláště ukázati v tomto článku, v němž budou seskupena způsobem, jak doufáme, jasným hlavní fakta americké zahraniční politiky, kterou veřejnost vždycky nevidí v její celistvosti, poněvadž soudíme, že nemůže býti nic užitečnějšího v současné době, neboť role, která byla velké Republice ve světě udělena, jest stále důležitější a důležitější.

V oboru skutků, tak jako v oboru myšlenek neustálý vývoj přináší modifikace velké důležitosti, které nutí Spojené Státy na cesty, na kterých se dosud neocitly; ku příkladu poměry sil nezůstávají mezi nimi stále tytéž, a to by stačilo k vysvětlení přesunů; tyto však dějí se vždy způsobem daným zeměpisnou polohou a historickou tradicí toho kterého státu; a tak by nejspíše pozorná studie dala je tušiti a případ od případu jim porozuměti. Záleží na tom správně vysvětlovati různé manifestace zahraniční politiky a právě nedostatek tohoto vysvětlení je příčinou nejhorších chyb. Lidé jsou náchylni k tomu — a ne bez důvodu — aby se vysmívali oněm, kteří se dovolávají omylem lekcí historie, poněvadž špatně aplikují užívanou formuli; není ovšem nikterak pravda, že postrádá veškerého významu.

* * *

V nedávné historii Spojených Států není nic charakterističtějšího než dvojnásobný fakt jejich účasti na světové válce po dlouhém období váhání a následkem toho odmítnutí mírové smlouvy a pevná vůle nepodepsati žádného trvalého mezinárodního závazku vůči Společnosti Národů nebo vůči kte-